

Димихіна Юлія Андріївна,
курсант 3 курсу, спеціальність 081 «Право»
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник: д.е.н., доцент, Паршин Юрій Іванович
професор кафедри фінансово-економічної безпеки ДДУВС

СОЦІАЛЬНИЙ АСПЕКТ ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ, ЯК ОДНОГО З ОСНОВНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ЗЛОЧИНІВ В УКРАЇНІ

Економічний добробут, розвиток та соціальний рівень будь-якої держави можна прослідкувати за рівнем корупції в цій державі. Діяльність багатьох державних установ в Україні, як, утім, і в більшості державах світу – наскрізь пронизана корупційними схемами та її проявами. На даних етапах розвитку економіки України особливо гостро постала тема протидії з корупцією, адже не знищивши цього паразита – немає змісту говорити ні про економічну стабільність, ні про розвиток країни в майбутньому. Разом із цим небезпека полягає у падінні авторитету країни, органів державної влади, падінні моральних цінностей у суспільстві, а також становлення корупції системним елементом державного управління.

Законодавство України «Про засади запобігання та протидії корупції» дає наступне визначення терміну корупція: «використання особою наданих їй службових повноважень та пов'язаних з цим можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди такій особі або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень та пов'язаних з цим можливостей».

Якщо розглядати корупцію як явище, стає зрозуміло, що воно не є сучасним надбанням, адже з часів перших держав корупція була породженням соціуму і відносин у ньому. Вона, як глобальне явище, незалежно від економічного розвитку та устрою політики притаманна усім країнам, а тому є проблемою не лише нашої держави, а й цілого світу. Над вирішенням даної проблеми працюють одні з найбільш впливових міжнародних організації, таких як Європейський парламент, ООН, Організація безпеки та співтовариства в Європі тощо.

Відповідно інформації, опублікованої на офіційному сайті НАБУ, лише за останні два роки від цих злочинів постраждали 48% опитаних компаній, а кожний третій український респондент (33%) пригадав, що його організація отримувала пропозицію дати хабара.

Як показали результати опитування компанією PwC українських респондентів у рамках Всесвітнього дослідження економічних злочинів та шахрайства 2018, найпоширенішими видами злочинів, із якими стикаються компанії, є незаконне привласнення майна (46%), шахрайство у сферах

закупівель (33%) та управління персоналом (33%), кіберзлочини (31%).

Тобто корупційні діяння поширені на всіх рівнях державної і місцевої влади, у всіх прошарках суспільства, що є вкрай небезпечно.

Можна виявити основні причини та підстави виникнення корупції в державі: політична, економічна, правова, організаційно-управлінська, економічна та соціально-психологічна.

Розглянемо наступні випадки, досить поширені в Україні, зазвичай із людьми з хорошими освітою та самоусвідомленням, які однозначно та щиро визнають корупцією злом, проте у випадках коли стикаються із нею відбувається наступне:

- особа, ідучи в державний заклад, із власною ініціативою, без попередніх вимог чи прохань, сама несе хабара працівнику закладу, оскільки вважає що без неї він буде займатись недбало і незацікавлено своїми обов'язками.

- особа, розуміючи неможливість змінити «корупційну систему» самотужки – згоджується на вимогу та дає хабара;

- особа, вважаючи що ще один неправильний вчинок нічого не змінить, оскільки корупційний стан і зараз критичний – отримує «невелике дякую» у фінансовому еквіваленті.

Це далеко не всі існуючі випадки, проте саме тут, на мою думку, криється найбільша небезпека, оскільки така поведінка і виховання молодого покоління з такими поглядами на життя продовжує традицію корупції. Коли людина боїться повідомити про злочин або ще гірше – не робить цього щоб уникнути зайвих клопотів чи не витратити свій час, коли бере невеликого хабара, підсвідомо егоїстично виправдовуючи себе тим, що можновладці «вагонами крадуть», коли підтримує принизливу і невірну традицію «конверта в кишеню» - все це свідчить про низьку соціальну свідомість.

Майже третина українців вважають хабарництво частиною національного менталітету. Тобто вони її цілком чи частково виправдовують. Про це свідчить статистка Міжнародної організації «Transparency International». Дивна річ, проте українці вважають найбільшою перепоною для розвитку держави саме корупцію.

Нажаль в Україні, як і більшості пострадянській держав коли людина відмовляється давати хабар, то вона думає, що є «білою вороною». Проте це ще один поширений міф. Також ще із радянських часів вкорінилося негативне ставлення до тих, хто повідомляє про якісь порушення. Таких людей називали «стукачами». Із кримінального лексикону він перейшов у побутовий у 20-30-х роках минулого століття, коли в СРСР пройшла хвиля масових репресій. Сьогодні активісти намагаються донести, що «викривач» – не стукач. Викривач це – свідомий громадянин, який розуміє, чим шкідлива корупція.

До закликань українців повідомляти про факти хабарництва та корупції на гарячу лінію НАБУ закликав Президент України Володимир Зеленський у відеозверненні: «якщо від вас вимагають хабар, пропонують відкат чи будь-яку іншу корупційну схему, будь ласка, не мовчіть. Не треба писати в

соцмережах «усе пропало», «ці такі ж, як ті», «Зеленський поставив своїх «рішал». Дзвоніть і повідомляйте, а правоохоронні органи будуть реагувати та карати», також Президент зазначив, що не вийде перемогти корупцію, якщо українці заплющуватимуть на неї очі або ставатимуть співучасником «розпилу» державних коштів.

Важливим способом протидії корупції є забезпечення належної законодавчої бази в Україні. Сьогодні в Україні у сфері запобігання, протидії, розслідування корупції зроблено не мало, а саме – прийнято антикорупційний закон та низку інших нормативних актів антикорупційного спрямування, розроблено спеціальну антикорупційну програму, на вищому політичному рівні держави проголошено курс на подолання корупції тощо. Найбільш ефективний шлях запобігання корупції – це усунення причин і умов, які її породжують та сприяють її існуванню. Для цього необхідно постійно підвищувати престиж служби, зміцнювати мотивацію у вигляді матеріальної зацікавленості, належного матеріально-технічного, соціального та правового забезпечення, і водночас посилити відповідальність за вчинення корупційних правопорушень.

Вважаю, що ми повинні підтримати тих українців, котрі хочуть боротися з корупцією, - в уряді, громадських організаціях. На даному етапі виконано чималу роботу, тепер важливо почати втілювати законодавство. Українські реформатори та міжнародні партнери повинні зосередитися радше на запобіганні корупції, аніж на покаранні корумпованих чиновників.

Чиновники, що і раніше були схильні до зловживань, продовжуватимуть діяти всупереч новим законам, хоча останні, можливо, дещо зменшать простір для зловживань. Тим часом навіть нові службовці без досвіду корупції ризикують повторити помилки «попередників», якщо стикнуться із тими самими невиконуваними нормами, створеними для посилення їхньої влади.

Набагато більше уваги слід приділити проблемі політичної залежності судової влади і пошуку відповіді на питання, як можна зламати цю схему. Вищий антикорупційний суд може стати новою частиною всієї системи, котра, втім, діятиме за іншими правилами.

Проте, як мною було зазначено, одним із найважливіших етапів у зміні стану корупції у державі є зміни ставлення людей до корупції, не зосередження, для підвищення рейтингу певного ЗМІ, уваги українців у засобах масової інформації на випадках корупції, коли кожна людина зневірюється все більше у державі, а навпаки «проповідувати» та привчати громадян до життя без корупції, до того, що корупція не просто «погано», а що це у всіх випадках (чи то давання, чи отримання) ганебний та низький вчинок, здійснивши який людина не тільки швидше вирішить своє питання чи збагатиться, а завдасть великої шкоди державні, а в результаті і собі, як громадянину цієї держави. До того часу поки це будуть не тільки пусті слова, поки це стане не просто вірним твердженням, а коли це стане законом, чимось єдино правильним і єдино прийнятним – до того часу некорумпована держава залишатиметься мрією.

Я ні в якому разі не стверджую про неважливість інших факторів, таких як досконалої законодавчої складової, належного функціонування законів та органів, створених для боротьби із корупцією, чесних та справедливих судів чи підвищення рівня життя людей, проте саме соціально – психологічна складова – це той надважливий аспект перемоги на корупцією, який ми не можемо ігнорувати.

Список використаних джерел:

1 Закон України «Про засади запобігання та протидії корупції» від 11.06.2009 № 1506-VI.

2. Офіційний сайт Національного антикорупційного бюро України, <https://nabu.gov.ua/sociologiya/habarnyctvo-ta-korupciya-zalyshayutsya-osnovnymu-vydamy-ekonomichnyh-zlochyniv-yaki-negatyvno>.

3. Результати опитування компанією PwC українських респондентів у рамках Всесвітнього дослідження економічних злочинів та шахрайства 2018, <https://www.pwc.com/ua/uk/survey/2018/pwc-gecs-2018-ukr.pdf>.

Дишкант Олена Романівна,

курсант 3 курсу, спеціальність 081 «Право»

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ

*Науковий керівник: д.е.н., доцент, Паршин Юрій Іванович
професор кафедри фінансово-економічної безпеки ДДУВС*

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ПРОФІЛАКТИКИ ЕКОНОМІЧНИХ ЗЛОЧИНІВ В УКРАЇНІ

На сьогодні вектор розвитку України, як правової держави, перш за все направлений на подолання економічної нестабільності та вживання всіх заходів для подолання негативних економічних явищ, які гальмують процес реалізації успішної економічної політики. Одним з таких факторів виступає високий рівень економічної злочинності, тому ефективно вживання необхідних заходів для її профілактики є завданням держави.

Актуалізуючи реформаційний процес щодо протидії та запобігання економічним злочинам, зокрема, корупційним проявам у ході якого відбулися істотні зміни на законодавчому рівні та організаційні перетворення у вигляді спеціалізованих інституцій: створення спеціальних державних органів Національного антикорупційного бюро України (НАБУ), Національного агентства по запобіганню корупції (НАЗК), Державного бюро розслідувань (ДБР), Національної ради з питань антикорупційної політичних [1, с. 170]. Відповідними повноваженнями також наділена Національна поліція, за п. 1 ч. 1 ст. 23, поліція здійснює превентивну та профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню правопорушень. На нашу думку, саме ефективна профілактична діяльність здатна зменшити злочинних проявів у сфері економіки [2].

З огляду на правничу практику профілактичної діяльності